

96ste vergadering

Donderdag 1 juli 1999

Aanvang 10.15 uur

Voorzitter: Van Nieuwenhoven

Tegenwoordig zijn 146 leden, te weten:

Van den Akker, Albayrak, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Arib, Atsma, Augusteijn-Esser, Bakker, Balemans, Balkenende, Barth, Van Beek, Belinfante, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Van Blerck-Woerdman, Blok, De Boer, Bolkestein, Van Bommel, Bos, Brood, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Van Dijke, Dijkma, Dijkstal, Dittrich, Van den Doel, Duijkers, Duivesteijn, Essers, Feenstra, Geluk, Van Gent, Van Gijzel, Giskes, De Graaf, De Haan, Halsema, Hamer, Harrewijn, Van Heemst, Hermann, Herrebrugh, Hessing, Hillen, Hindriks, Van der Hoek, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, De Hoop Scheffer, Kalsbeek-Jasperse, Kamp, Kant, Karimi, Klein Molekamp, Van der Knaap, Koenders, Kortram, Kuijper, Lambrechts, Leers, Luchtenveld, Marijnissen, E. Meijer, Th.A.M. Meijer, Melkert, Middel, Van Middelkoop, Mosterd, Nicolaï, Niederer, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oplaat, Örgü, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Patijn, Poppe, Rabbae, Ravestein, Rehwinkel, Reitsma, Remak, Van 't Riet, Rietkerk, Rijpstra, Rosenmüller, Ross-van Dorp, Rouvoet, Santi, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schoenmakers, Schreijer-Pierik, Schutte, Smits, Spoelman, Van der Staaïj, Van der Steenhoven, Stellingwerf, Stroeken, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Timmermans, Udo, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Vendrik, Verbugt, Verburg, Visser-van Doorn, Van der Vlies, Van Vliet, Voorhoeve, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, De Vries,

Waalkens, Wagenaar, Van Walsem, Weekers, Weisglas, Van Wijmen, Wijn, Wilders, De Wit, Witteveen-Hevinga, Van Zijl, Zijlstra en Van Zuïjlen,

en de heren Peper, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Korthals, minister van Justitie, Hermans, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, De Grave, minister van Defensie, Pronk, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw Netelenbos, minister van Verkeer en Waterstaat, mevrouw Jorritsma-Lebbink, vice-minister-president, minister van Economische Zaken, de heer Brinkhorst, minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, K.G. de Vries, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevrouw Borst-Eilers, vice-minister-president, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Herfkens, minister voor Ontwikkelingssamenwerking, de heren Van Boxtel, minister voor Grote Steden en Integratiebeleid, Cohen, staatssecretaris van Justitie, Van der Ploeg, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Remkes, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, mevrouw De Vries, staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, en mevrouw Faber, staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat is ingekomen bericht van verhindering van het lid Eisses-Timmerman, wegens bezigheden elders.

Dit bericht worden voor kennisgeving aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijzigingen van technische aard van enige belastingwetten c.a. (26569).**

Dit wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:
- **de verslagen van de commissie voor de Verzoekschriften over een aantal in haar handen gestelde adressen (26251, nrs. 61 t/m 91).**

Overeenkomstig de voorstellen van de commissie voor de Verzoekschriften wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (VIII) voor het jaar 1998 (slotwet) (26544);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 1998 (slotwet) (26545);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Spaarfonds AOW voor het jaar 1998 (slotwet) (26547);**
- **het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van**

Voorzitter

het Ministerie van Algemene Zaken (III) voor het jaar 1998 (slotwet) (26543); - het wetsvoorstel Wijziging van de begroting van de uitgaven van het Huis der Koningin (I) voor het jaar 1998 (slotwet) (26542).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de financiële verantwoordingen over het jaar 1998 (26541, nrs. 1, 3, 5, 7 en 9) voor kennisgeving aan te nemen en de minister-president, minister van Algemene Zaken, en de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, voor zover het deze Kamer betreft, decharge te verlenen voor het door hen gevoerde financiële beheer.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Welzijnswet 1994 in verband met specifieke uitkeringen ter stimulering van de kinderopvang (26556); - het wetsvoorstel Wijziging van de Remigratiewet houdende regeling van de uitvoeringstaken door de Sociale Verzekeringsbank en enige andere aanpassingen (26525).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en, na goedkeuring van de onderdelen, zonder stemming aangenomen.

Aan de orde is de behandeling van:

- de brief over de debriefing Srebrenica (26122, nr. 10).

De beraadslaging wordt geopend.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! De val van de enclave Srebrenica en de rol van Dutchbat blijven ons achtervolgen, ondanks het nieuwe onderzoek waartoe in 1996 is besloten en dat eind 2000 gereed zal zijn.

Na de onthullingen van NOVA vorig jaar moest en ging de minister

gelijk aan de slag. Dit leidde tot het rapport van de heer Van Kemenade en als vervolg daarop de Kamercommissie onder leiding van collega Blaauw. De opvatting die de afgelopen jaren sterker werd en aan de winnende hand is gekomen, is dat het debriefingsrapport over Srebrenica een wat verhullend beeld geeft van wat er gebeurd is.

Dat er nog een stuk was getiteld "het feitenrelaas", was bekend. Niet bekend was wat de waarde daarvan was of zou kunnen zijn. In een uitzending van NOVA vorige week dinsdag zei een van de opstellers van het feitenrelaas, de heer Klomp van de marechaussee: "Het feitenrelaas is een weergave van alles wat er gebeurd is, waarheidsgetrouw. Alleen dat geeft een duidelijk beeld, veel beter dan het debriefingsrapport." Even later zei hij: "Het openbaar maken is geen enkel probleem, het is geanonimiseerd." In die uitzending was bovendien sprake van een apart MID-traject en ook van een MID-rapport.

Op mijn verzoek – gesteund door de Kamer – heeft de minister vorige week donderdag een brief aan de Kamer gestuurd. Die brief vindt mijn fractie overwegend onbevredigend. Die onvrede kan natuurlijk worden weggenomen als de minister een aantal vragen op een bevredigende manier beantwoordt. Daarover wil ik het vanochtend hebben. Ik wil mijn bijdrage toespitsen op twee punten: de MID en het feitenrelaas. Ik heb daarover de volgende vragen.

In de eerste plaats de vraag hoe de passage op bladzijde 54 van het rapport van de heer Van Kemenade moet worden geduid waarin staat: "Voorts is mij (Van Kemenade) gemeld dat de MID in het najaar van 1995 zelfstandig onderzoek zou hebben gedaan naar mogelijk wangedrag van Nederlandse militairen in voormalig Joegoslavië."

De minister ontkent in zijn brief dat de MID een eigen rapport heeft opgesteld. Akkoord: geen eigen rapport. Mij bereiken toch signalen dat er wel degelijk Dutchbatters van welke rang of stand dan ook door de MID zijn uitgenodigd en/of gehoord buiten de officiële debriefing om. Klopt dat? Zo ja, zijn er verslagen van die gesprekken? Zeer onlangs ben ik in het bezit gesteld van een verslag van een gesprek dat het hoofd van de MID heeft gevoerd met de sectie militaire geschiedenis van de landmacht. Dit verslag is vrij kort

na de val van de enclave opgemaakt. Hierin zegt dit hoofd – ik zal het geanonimiseerd melden – dat INV (dat is in dit geval MID) een afzonderlijke debriefing Dutchbat wil houden. Is de minister van die aankondiging op de hoogte? Vervolgens wordt in dat gesprek nog gemeld dat hij (het hoofd) de ware rol van de sectie (in dit geval dus de MID) uiteraard voor zich houdt. Ik interpreteer dit zo dat het in de sfeer van de geheimhouding moet blijven. Hoe moet ik dit duiden? Is de vooraankondiging van de MID om een aparte lijn voor de debriefing van Dutchbat op te zetten op welke wijze dan ook uitgevoerd? Ik wil hierover volstreekte helderheid hebben. Ten slotte op dit punt: hebben na de uitzending van vorige week dinsdag zich misschien nieuwe feiten of omstandigheden voorgedaan waarbij de MID een actieve rol speelt en waarvan de minister tot dat moment niet op de hoogte was?

Voorzitter! Tot slot een aantal vragen over het feitenrelaas. De minister zegt in de brief van vorige week donderdag dat het feitenrelaas een noodzakelijk hulpmiddel was bij de opstelling van het debriefingsrapport. Betekent dit dat de heer De Ruiter samen met generaal Huysler b.d. de begeleidende onderzoekers van dit debriefingsrapport, dit feitenrelaas ook hebben kunnen zien? Navraag leert dat op 23 september 1998 het OM, het parket te Arnhem, het feitenrelaas voor het eerst onder ogen kreeg. Waarom kreeg in augustus van dat jaar, ruim een maand daaraan voorafgaand, de heer Van Kemenade dat feitenrelaas wél en de Kamer niet?

Minister **De Grave**: Voorzitter! Ik kan dit tempo niet bijhouden. Er worden zeer veel vragen gesteld en nieuwe feiten vermeld.

De **voorzitter**: Ik begrijp het. Probeert u straks maar te beantwoorden wat u denkt te kunnen beantwoorden. In de loop van de dag kunnen wij dan de rest van de vragen schriftelijk beantwoord krijgen. Ik denk dat de heer Rosenmöller dat ook wel goed vindt. Overigens moet de heer Rosenmöller een beetje aan zijn tijd denken. Hij weet met hoeveel moeite wij tot dit debat, het tijdstip en de spreektijden daarvoor zijn gekomen.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks):